

Hygien- och klädregler för personal - Hälso- och sjukvård Region Gävleborg

Innehåll

1.	Syfte och omfattning	1
2.	Allmänt	1
3.	Ansvar och roller	2
3.1.	Hälso- och sjukvårdsdirektör	2
3.2.	Verksamhetschef (VC)	2
3.3.	Vårdenhetschef (VEC) eller motsvarande	2
3.4.	Medarbetare inom hälso- och sjukvårdsverksamheter	2
4.	Beskrivning	2
4.1.	Arbetskläder vid patientnära vård	2
4.1.1.	Allmänt om arbetskläder	2
4.1.2.	Undantag från arbetskläder vid patientnära vård	3
4.1.3.	Skyddskläder	3
4.1.4.	Klädsel på operationsavdelning och sterilcentral	3
4.1.5.	Klädsel på avdelning där operationer sker i lokaler utan särskild ventilation	4
4.2.	Smycken och armbandsur	4
4.3.	Naglar	4
4.4.	Hår	4
4.5.	Handhygien	5
4.6.	Tatueringar	5
4.7.	Handskar	5
4.8.	Förvaring och transport av arbetskläder	6
5.	Plan för kommunikation och implementering	6
6.	Dokumentinformation	6
7.	Referenser	6

1. Syfte och omfattning

Syftet med hygien- och klädreglerna är att förhindra smittspridning.

Rutinen omfattar all personal i Region Gävleborg, personal inom hälso- och sjukvårdsverksamheter som Region Gävleborg finansierar och lokalvårdare som arbetar i lokaler där vårdverksamhet sker. De delar av rutinen som handlar om patientnära vård omfattar också studenter, praktikanter och personer som auskulterar i vårdnära verksamheter som drivs eller finansieras av Region Gävleborg.

2. Allmänt

Vårdrelaterade infektioner som en patient eller personal får i samband med vård eller behandling, är ett problem i svensk hälso- och sjukvård.

Vårdpersonal kan via händer, men även kläder, överföra smittämnen mellan patienter. Den viktigaste åtgärden för att förebygga smittspridning i vårdarbete är basala hygienrutiner. Dessa ska därför tillämpas av all personal i patientnära vårdarbete. Patientnära vårdarbete innebär arbete i rum där patienterna undersöks, behandlas eller vårdas.

3. Ansvar och roller

3.1. Hälso- och sjukvårdsdirektör

Ansvarar för att rutinen implementeras och efterföljs inom Region Gävleborg.

3.2. Verksamhetschef (VC)

Ansvarar för att rutinen är känd och tillämpad inom verksamheten och för uppföljning av hur personalen följer rutinen.

3.3. Vårdenhetschef (VEC) eller motsvarande

Ansvarar för att bistå VC eller motsvarande att skapa möjligheter för personalen att följa rutinen.

3.4. Medarbetare inom hälso- och sjukvårdsverksamheter

Ansvarar för att känna till och tillämpa rutinen.

4. Beskrivning

Personal ska vara noga med sin personliga hygien. Hänsyn ska tas till att personal, patienter och besökare kan vara känsliga för olika dofter som t.ex. parfym/rakvatten och cigarettök.

4.1. Arbetskläder vid patientnära vård

- Med arbetskläder som tillhandahålls av Region Gävleborg avses alla synliga plagg, förutom skor och strumpor, som ska användas vid patientnära vård.
- Om huvudduk används ska denna fästas upp och även stoppas in under bussarongen och bytas dagligen.
- Arbetskläderna ska vara kortärmade och bytas dagligen, eller oftare vid behov.
- Uppkavlade ärmor på rock, kofta, jacka, undertröja eller lösärmar innefattas inte i begreppet kortärmad klädsel. Det innebär att dessa plagg inte är godkända vid undersökning, omvårdnad och behandling och inte räknas som korrekta arbetskläder.

4.1.1. Allmänt om arbetskläder

- Arbetskläder byts dagligen samt om de förorenas av kroppsvätskor. Arbetsgivaren ansvarar för tvätt av arbetskläder.
- Arbetskläder skall endast användas på arbetsplatsen.
- Arbetsplatsen kan vara i slutet vård, öppen vård, hemsjukvård, enskild patients hem eller annan boendeform.

- Alla personalkategorier ska använda kortärmade arbetskläder i det patientnära vårdarbetet samt annat arbete i vårdlokaler som t.ex. förrådshantering.
- Plagg som används för att inte frysa t.ex. jacka ska inte användas i direkt patientnära vårdarbete oavsett längden på ärmarna. De tas av före patientnära vårdarbete eller vid hantering av material. De ska bytas dagligen och vid behov.
- Värmevästen kan användas i patientnära vårdarbete samt annat arbete i vårdlokaler som t.ex. förrådshantering, men ska då vara knäppt. De ska bytas dagligen och vid behov.
- Huvudduk ska bytas dagligen och tvättas i minst 60° C. Huvudduk tillhandahållas av arbetsgivaren. Egen huvudduk får inte användas. Vid arbete ska huvudduken vara instoppad under bussarongen så att den inte kommer i kontakt med patienten vid vårdarbete.
- Kombination av arbetskläder och synliga privata kläder är inte tillåtet med undantag för privata strumpor och skor. Privata underkläder och kortärmad undertröja är tillåtet.
- Ambulanspersonal har behov av långärmade arbetskläder i patientnära arbete t.ex. vid olycksplats. I sådana fall byts kläderna vid återkomsten.
- Personal som arbetar i laboratorieverksamhet har en särskild föreskrift gällande skyddskläder se Smittrisker AFS2018:4

4.1.2. Undantag från arbetskläder vid patientnära vård

Undantag kan ges av verksamhetschef efter samråd med Vårdhygien.

Undantaget skall vara skriftligt och personligt.

Personal som arbetar i eget rum och enbart har samtalskontakt med patient kan ha privata kortärmade kläder om underarmar och händer är utan ringar, smycken eller liknande. Uppkavlade armar på rock, kofta, jacka, undertröja eller lösärmar innefattas inte i begreppet kortärmad klädsel. Det innebär att dessa plagg inte är godkända vid närvaro av patient.

4.1.3. Skyddskläder

Engångs plastförkläde ska användas för att skydda arbetskläderna vid arbete som innebär direktkontakt med patient eller patientens säng samt vid hantering av smutsiga eller blöta föremål som således kan föra över smitta till en annan patient.

Exempel på detta är bäddning, personlig omvårdnad, invasiva undersökningar, behandlingar och vid risk för stänk. Engångs plastförklädet är patientbundet och slängs direkt efter användning.

4.1.4. Klädsel på operationsavdelning och sterilcentral

- Specialarbetsdräkt för operation används enbart på operationsavdelning och sterilcentral.
- Operationsbussarong utan mudd ska stoppas innanför byxan.

- Operationsmössa (engångs) ska användas av all personal på operationsavdelningen och det är viktigt att den täcker allt hår på huvudet för att förhindra hårstrån att falla ner i sterilt område eller operationssår.
- Kriterier för användning av operationshjälm och munskydd beslutas av respektive verksamhetschef.
- Arbetskor bör ha hel ovansida för att skydda fötterna mot blodstänk och mot skärskador från tappade vassa föremål. De får inte användas utomhus.
- Efter akuttryckning till annan enhet ska byte till nya operationskläder ske innan återkomst till den egna enheten.

I de verksamheter där det inte finns förutsättningar för full följsamhet p.g.a. verksamhetens karaktär kan ansvarig verksamhetschef i dialog med Vårdhygien identifiera kritiska punkter då avsteg från rutinen kan göras.

Dessa avsteg ska dokumenteras och görs kända hos alla berörda. Till kritiska punkter hör inte ärenden till matsal, kiosk, apotek och liknande utan ska ligga i linje med att verksamheten ska kunna fungera. Dock ska arbetet med att skapa förutsättningar för att möjliggöra full följsamhet fortsätta.

4.1.5. Klädsel på avdelning där operationer sker i lokaler utan särskild ventilation

På andra enheter som genomför operativa ingrepp ska personalen byta till rena arbetskläder. Specialarbetsdräkt krävs inte i de flesta fall.

4.2. Smycken och armbandsur

- Händer och underarmar ska vara fria från armbandsur och smycken. Dessa samlar mikroorganismer och hindrar effektiv handdesinfektion.
- Örhängen och andra smycken i piercade hål kan användas om de inte hänger ner i arbetsfältet. Piercing är en risk för kontaktsmitta via händer om hålet är infekterat, men utgör ingen påvisad smittrisk om hålet är läkt. Kontakta arbetsledaren för bedömning.

4.3. Naglar

- Naglar ska vara kortklippta för att kunna underlätta handdesinfektion. Nagellack ska inte användas. Lös/påbyggnadsnaglar får inte användas. Orsaken till dessa regler är att tätast bakterietillväxt på händerna återfinns under naglarna och att allt främmande material på naglar ger bakterier ökad möjlighet att fästa.

4.4. Hår

- Långt hår ska sättas upp och skägg ska vara välansat. Långt skägg ska också flätas/sättas upp. Håret och skägg kan utgöra smittvägar för indirekt kontaktsmitta.

4.5. Handhygien

- Händer och underarmar ska desinfekteras av handdesinfektion före direktkontakt med patient och före rent arbete även om handskar används. De ska också desinfekteras efter patientkontakt, efter smutsigt arbete och efter användning av handskar.
- Händerna ska tvättas innan de desinfekteras när de är synligt smutsiga, efter smutsigt arbete och efter kontakt med patient med magsjuka.

4.6. Tatueringar

- Tatueringar på händer och underarmar skall vara läkta.

4.7. Handskar

Avsikten med handskar är att skydda bäraren av handskarna från att få sina händer nedsmutsade. De ger inget ökat skydd till patienten eftersom osterila handskar bär på fler bakterier än en hand som rengjorts med handdesinfektion.

Händerna ska desinfekteras före och efter användning av handskar.

Handsakar ska användas vid kontakt med

- kroppsvätskor som blod, urin, avföring, kräkning, sekret och likvor
- risk för skär och stickskador
- hantering av de flesta kemikalier
- beredning och administrering av läkemedel med bestående toxisk effekt

Händerna ska desinfekteras före användning av handskar för att minska tillväxten av bakterier när handen är i handsken.

Låt händerna torka ordentligt efter handdesinfektion före handskpåtagningen. Välj en "tillräckligt" stor storlek på handsken för att minska risken att den går sönder vid påtagning. Om handsken går sönder vid påtagning har du förmodligen valt en för liten handske.

Kasta handskarna direkt efter användning och desinfektera händerna från de bakterier som nu finns på händerna. Desinfektera aldrig handskarna eftersom desinfektionsmedel förstör handskens skyddande funktion.

Byt handskar mellan olika vårdmoment hos samma patient.

- Exempel på olika vårdmoment är att ta bort omläggingsmaterial från sår respektive att lägga på nytt rent omläggingsmaterial på ett sår.

Byt alltid handskar mellan patienter om handskar behövs vid handläggning av bägge patienter. Oftast behövs enbart hand- och underarmsdesinfektering mellan två patienter.

Händerna ska inte utsättas för handskar under längre tid och oftare än nödvändigt, eftersom risken för kontakteksem då ökar. Huden luckras upp under en tät handske och detta ökar risken för hudbesvär.

4.8. Förvaring och transport av arbetskläder

Rena arbetskläder ska transporteras och förvaras så att de behålls rena tills de används. De ska förvaras i skåp eller särskilt avsett förråd. De plagg som är uttagna först ska användas först för att undvika att plagg blir liggande och samlar damm.

Använda arbetskläder ska lämnas i tvättinkast/tvättsäck så snart som möjligt efter användning. Innan dess ska de förvaras så de inte förorenar rena kläder eller material.

5. Plan för kommunikation och implementering

Kvalitetssamordnare utses till extrauppföljare och ansvarar för att rutinen sprids till inom berörda verksamhetsområden. Kvalitetssamordnare informerar Verksamhetschef och Vårdenhetschef om rutinen och dessa ansvarar för att rutinen blir känd, implementerad och tillämpas.

6. Dokumentinformation

Rutinen är utarbetad av Vårdhygien tillsammans med Chefsjuksköterska.

7. Referenser

Dokumentnamn	Plats
SOSFS 2015:10 Basal hygien i vård- och omsorg	www.socialstyrelsen.se
Smittrisker AFS 2018:4	www.av.se
Att förebygga vårdrelaterade infektioner - Kunskapsunderlag	www.folkhalsomyndigheten.se
WHO; Guidelines on Hand Hygiene in Health Care	www.who.org
Vårdhandboken	www.vardhandboken.se
E -utbildning i Basala Hygienrutiner och Vårdhygien	https://vardgivare.skane.se/kompetens-utveckling/utbildningar/webb/basala-hygienrutiner-och-vardehygien/
Vårdhygien webbsida	www.regiongavleborg.se
09-511499 Hygien- och klädregler för personal - månadsmätning - Hälso och sjukvård Region Gävleborg	Platina